

Czy warto stosować nasiona kwalifikowane?

Nadchodzi czas zasiewów zbóż ozimych i wielu rolników stoi przed podjęciem decyzji, co zasiać – nasiona kwalifikowane czy własne ziarno?

Bardzo często na podejmowanie decyzji ma wpływ bezpośrednio porównanie cen materiału siewnego do cen, za które można zboże sprzedać na rynku towarowym. Materiał siewny jest jedynym środkiem produkcji, którego substytut rolnik może sam wyprodukować. Wielu rolników tłumaczy się „po co mam kupować drogie kwalifikowane, przecież mam swoje, dużo tańsze”. Na pierwszy rzut oka nasiona wyglądają tak samo i trudno zrozumieć, skąd wynika tak duża różnica w cenie. Żeby podjąć właściwą decyzję, co zasiać, warto wziąć pod rozwagę poniżej przedstawione fakty i analizy.

Porównując ceny rynkowe zbóż do cen materiału siewnego, należy wziąć pod uwagę, że mamy do czynienia z dwoma zupełnie odrębnymi produktami o całkowicie różnym przeznaczeniu, cechach i metodach oceny.

Ceny zbóż towarowych zależą od sytuacji rynkowej oraz, co najistotniejsze, od cech jakościowych związanych z kierunkiem użytkowania w przetwórstwie, czy na pasze. Surowiec oceniany

jest na podstawie analiz określających zawartość białka, glutenu, wartość wypiekową, czy inne cechy poszukiwane i wyceniane przez nabywców.

Cena kwalifikowanego materiału siewnego wynika z wartości genetycznej nasion, wysokiego rygoru produkcji polowej, szeregu działań kontrolnych i uszlachetniających nasiona. Materiał siewny zbóż, to środek produkcji, który ma za zadanie dostarczyć rolnikom wartość siewną gwarantującą przydatność do generowania wysokich plonów o wysokiej jakości oczekiwanej przez nabywców zbóż towarowych. Na cenę nasion wpływają w bardzo dużym stopniu inne czynniki, niż na zboże towarowe. Ceny nasion kwalifikowanych wynikają z ceny zboża na rynku towarowym oraz z kosztów ponoszonych w trakcie całej drogi wytwarzania nasion. Poniżej wymieniono poszczególne składniki kosztów wytworzenia kwalifikowanego materiału siewnego:

– koszt surowca, nasion dostarczanych przez plantatorów wynikający z cen zbóż towarowych oraz dodatek dla

plantatora w wysokości 15–20%. Prowadzenie plantacji nasiennych wymaga bowiem od plantatora specjalistycznej wiedzy i wysokich umiejętności (odpowiednie stanowisko, perfekcyjna uprawa i ochrona chemiczna, izolacja przestrzenna, ręczne usuwanie roślin nietypowych i innych gatunków, uważne czyszczenie maszyn, sprzętów oraz magazynów, poddawanie plantacji ocenie polowej);

- koszt strat podczas czyszczenia (poślad) – w zależności od gatunku, odmiany, warunków pogodowych oraz stanu plantacji straty na czyszczeniu wahają się od 10–25%;
- koszty kwalifikacji polowej i oceny laboratoryjnej wynoszą od 50–70 zł do tony i zależą od powierzchni plantacji, lokalizacji plantacji i gatunku;

Tab. 1. Kalkulacja porównawcza zysku z uprawy pszenicy ozimej w sezonie 2014/2015 (zł/ha)*

Kalkulacja porównawcza	Nasiona kwalifikowane	Nasiona z własnego zbioru	Różnica
Dane podstawowe			
Cena nasion (zł/100 kg)	190	67,5	
Norma wysiewu (kg/ha)	180	220	
Koszty			
Koszt nasion na ha	342	149	
Koszt czyszczenia, zaprawiania i zaprawy	0	51	
Dodatkowe koszty ochrony	0	26	
Opłata od rozmnożeń własnych	0	21	
Koszty suma	342	246	96
Korzyści			
Dopłata do materiału siewnego	80	0	
Wyższy plon ziarna**	571	0	
Suma	651	0	651
Różnica w zysku z hektara			556

* Według kalkulacji dr. inż. Tadeusza Oleksiaka sporządzonej na podstawie wyników badań ankietowych wśród rolników przeprowadzonych przez IHAR w sezonie 2014/2015

** Wyższy plon ziarna = średnio 847 kg/ha po 67,5 zł za 100 kg (do kalkulacji dla uniknięcia efektu różnicy cen przyjęto tę samą cenę – GUS wrzesień/październik 2015)

- koszt czyszczenia, zaprawiania i zaprawy wynosi od 250–350 zł do tony i wynika z kosztów użycia maszyn, energii i pracy ludzkiej oraz jakości użytej zaprawy;
- koszt opakowań, pakowania i transportu wewnętrznego waha się od 100 do 150 zł do tony;
- koszt opłaty licencyjnej wynosi średnio dla zbóż około 180 zł do tony (od 120–240 zł do tony).

Cena materiału siewnego wynika z wartości genetycznej nasion, wysokiego rygoru produkcji polowej, szeregu działań kontrolnych i uszlachetniającego nasiona.

Nowoczesne odmiany zapewniają dostosowanie do lokalnych warunków glebowo-klimatycznych np. odporność na wymarzenie, czy suszę oraz odporność na choroby. Wartość biologiczna nasion jest wnikliwie oceniana w procesie rejestracji odmian. Materiał siewny jest produkowany na plantacjach nasiennych, które podlegają wieloetapowej urzędowej ocenie. Nasiona, które pozytywnie zostaną ocenione podczas kwalifikacji (oceny polowej) oraz oceny laboratoryjnej, zyskują nazwę „kwalifikowany materiał siewny” i opatrywane są urzędową etykietą z nazwą odmiany, stopniem odsewju, numerem partii itd. Etykiety urzędowe posiadają unikalne numery i są podstawowym dokumentem w obrocie nasiennym.

Etykieta nasienna jest gwarancją tożsamości odmianowej i jakości kwalifikowanego materiału siewnego.

Bardzo istotnym elementem podejmowania decyzji o tym, co zasiać jest dobór odpowiednich odmian uwzględniający sposób zagospodarowania zbioru oraz dobranych do lokalnych warunków gospodarstwa. Są to przede wszystkim warunki przyrodniczo-glebowe: w tym jakość gleby, opady, nasilenie chorób, szkodników, niebezpieczeństwo wymarzenia, późnych przymrozków, występowanie okresów niedoborów (lub nadmiaru) opadów, a nawet wiatrów (wysmalanie). Dobrym źródłem informacji o właściwościach poszczególnych

odmian i ich przydatności do konkretnych warunków uprawy są wyniki Porejestrowego Doświadczalnictwa Odmianowego (PDO). Na stronach COBORU znaleźć można listy odmian zalecanych do uprawy w województwach oraz, co szczególnie wartościowe, wyniki badań dla poszczególnych odmian w stacjach badawczych.

Warto inwestować w postępowanie przynajmniej z dwóch powodów. Po pierwsze, to się po prostu opłaca – wyższy plon, lepsza jakość powodują, że można istotnie zwiększyć wartość sprzedaży z hektara i osiągnąć z hektara większy zysk. Stosując własne nasiona nie pamięta się o tym, że stosując nasiona kwalifikowane wysiewa się około 20% mniej nasion, a stosując nasiona z własnego zbioru trzeba dodatkowo ponosić koszty przygotowania nasion do siewu, jak np. czyszczenie, zaprawa i zaprawianie. Stosując odmiany odporne można zmniejszyć liczbę zabiegów chemicznych i zredukować koszty ochrony. W przedstawionej tabeli można prześledzić różnice w kosztach i zyskach pomiędzy nasionami kwalifikowanymi a tymi z własnego zbioru.

Stosując nasiona kwalifikowane nie trzeba ponosić dodatkowych wydatków na przygotowanie nasion do siewu, można obniżyć koszty ochrony, uzyskać dopłatę i przede wszystkim zebrać więcej z hektara, i w rezultacie więcej zarobić.

Drugim bardzo ważnym powodem do stosowania kwalifikatu jest ograniczenie ryzyka. Siejąc nasiona z własnego zbioru rolnik nigdy nie będzie miał gwarancji jakości nasion (zdolność kiełkowania, czystość). Jeszcze większe ryzyko powstaje przy zakupie „dobrych nasion bez papierów” na nielegalnym rynku, rolnik nie ma żadnej pewności jaka to odmiana i czy nasiona mają odpowiednią jakość. W skrajnych przypadkach zdarza się, że do siewu wiosną sprzedawane są jako jare nasiona zbóż ozimych!

Kupując nasiona kwalifikowane mamy pewność tego, co siejemy i gwarancję jakości oraz uprawnienia do składania reklamacji na nasiona u sprzedającego.